

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt IV. An actus amoris in raptu sive ecstasi sit liber.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

in ipso raptu percipient, nulla ratione imaginibus decipientur.

Hanc nostram sententiam docet Augustinus Epist. 102. ad Eudium prope finem. *Sunt visiones, in quib[us] que apparent spiritui tamquam corporis sensibus non solum dormientibus, vel sicut in corpore exierit, sed aliquando sane mentis vigilatibus, non per fallaciam illudcentrum demonum sed per aliquam revelationem spiritualem, que sit per formas incorporeas corporibus similes, que discerni omnino non possunt, nisi divino adiutorio plena revelentur, & menti intelligentiae adjudicentur, vix aliquando cum sicut, sed plerumque postea cum transferint. Quare idem Augustinus alterius super Genesim ad litteram cap. 26. magnam esse revelationem, dicoque Joannus Evangelista concessam, quando mens in raptu hac ratione a deo illuminatur, ut ita scribi: *Ibi etiam si videatur fuisse, ut omnino futura nos futurantur, quorum imaginibus presentes futurantur, sive ipsa homini mente divinitus adiuta, sive aliquando inter ipsa uera quid significant expONENTE, hec ut in Apocalypsi Iohannes exponebatur, magna revelatio est, etiam si forte ignoret ille, cuius bac demonstrantur, utrum ex corpore exierit, an ab eis sit in corpore, sed spiritu a sensibus corporis alienato ipsa videatur; potest enim sic raptus id ignorare, si ei & hoc non ostendatur.**

Sententiam Augustini amplexit D. Thomas de veritate quest. 12. art. 9. in corpore his verbis: *In hoc tamen Propheta differit in sua abstractione a sensibus, sive abstrahatur per sonum, sive per visionem ab omnibus aliis, qui abstrahuntur a sensibus, quod mens Propheta illigatur, ut de his, que in visione imaginaria videntur, quando cognoscit et non esse res, sed aliquatenus rerum similitudines, de quibus certum iudicium habet per lumen mentis. Id est a hi, ut ex parte illius primi partis, quest. 111. art. 3. ad 4. ubi hoc argumentum proponit: 2 In visione imaginaria homo adhuc si in multis sensibus reuertitur, quia ipsis rebus, sed in hoc est quae lata deceptio, cum ergo Angelus bonus non posset esse causa deceptio, videtur quod non posset causare visionem imaginariam in imaginationem immutando. Hoc autem argumen o his verbis elicendum: Angelus causans aliquam imaginariam visionem, quandoque simili intellectu illam amittit, ut cognoscat quid per hunc modi similitudinis significetur, & tunc nulla est deceptio: quan logue vero per operationem Angelis, summodo similitudines rerum apparent in imaginatione, nec tamen tunc causatur deceptio ab Angelos, sed ex defectu intellectus eius, cui talia apparent: sicut nec Christus sibi causa deceptio in hoc, quod mutuit turbis in parabolis proprieat, quod non exp. sunt ei.*

Ex quibus manifeste infertur, ex D. Augustini & D. Thomae mente, in raptu etiam divino, maxime quando mens Propheta raptus ad visionem imaginariam, decipi similitudines rerum per ipsius rebus accipiendo, ac judicando, proindeque tunc non posse habere perfectum iudicium, neque libertatem. Docent tamen ex duplice capite posse in his visionibus inventi perfectum iudicium. Primo si in initio mens adjuvaret, id est, a DEO diluitur, ut cognoscat eas, quas videt species rerum non esse ipsas res, sed earum potius similitudines, quo lumine Propheta mens illustrata iam recte incipit judicare de rebus acceptis, quia perfecte cognoscit, ac judicat res ipsas, ut sunt, & non ut apparent in suis similitudinibus, & ita omnino cessat dicta deceptio.

Secundò. Præterea mens Propheta ab aliquo instruatur quid significent illæ similitudines, quas

vidit; sicut in Apocalypsi Iohannis contigit, et enim ab Angelo exponebarur, quid visu illa significantur, & hoc, inquit D. Augustinus ubi supra. Magna revelatio est etiam forte ignorare, cui hec demonstrantur, utrum ex corpore exierit, an adhuc sit in corpore, sed spiritu a sensibus corporis alienato ita videat, potest enim sic raptus id ignorare, si ei & hoc non ostendatur.

Sed dices qua ratione in raptu intellectuali, Obiectum, quando quis raptus ad visionem intellectualem, poterit esse libertas? cum in hoc raptu, ut nunc supponimus, deceptio non inventariatur, cum contemplatio in eo haec non per similitudines & species imaginarias, sed potius per species intelligentiales, quae res ipsas representant fieri sunt.

Respond. In raptu intellectuali posse inventari *Solutio.* etiam perfectum iudicium ex duplice capite. 1. Si in raptu intellectuali infinitantur species intelligibles, quia tunc, ut superiori capite annoximus, *In raptu intellectuali du-* non inclingunt omnia per conversionem adphantasmata, ac præterea per illas species intellectus *plic ex causa po-* clarae illuminatur de his, quae videat, ac perfecte jndicatur, & discernit ea omnia, que contemplatur, *test adfe-* 2. in raptu isto intellectuali inventariat aliquo modo conversione adphantasmata, ut aperte colligatur ex D. Thoma quest. 174. Tunc potest esse libertas, si potentia, que in abscorpia & immersione *se perfe-* lunt in illis operationibus propero vehementer *et libera-* actuationem circa objectum, ut vix possint reflectere supra illas, quare si a DEO solvantur, & divinitus expediantur potentia, ut possint iusta se, suasque operationes reflectere, & advenire ubi sunt, acque objecta circa quae veletur, tunc etiam sensibus a sensibus sunt abstracte, possunt habere perfectum iudicium, ut mox cap. sequenti latius exp. nemus.

CAPUT IV.

An actus amoris in raptu sive ecclasi
sit liber.

Dubibus praecedentibus capitibus sermonem facimus de actu intellectus in raptu interveniente, an in eo repetatur perfectum iudicium, & ex consequenti libertas in illa elevatione, sive contemplatione intellectus, nunc in hoc capite prætermissa illa intellectus operatione, querimus de amore, qui in raptu, vel ecclasi reperitur, an in quantum stante illa necessitate intellectus, de qua in superioribus egimus, possit esse libertas in acta voluntatis, & quamvis nobis videatur nullam in ea re esse difficultatem, tamen quia non desunt Viti graves contrariant sententiam tenentes, placuit hic specialem de hoc questionem adiungere.

Si contrariant sententiam docent, probate eam contendunt argumenti in principio *primi capituli adductis*, qualia sunt de sopore Adami, de Iomino Salomonis, de visione Petri Ad. 10. quando vidu lumen descendens de celo, &c. Rationibus etiam confirmant. Primum, quia nihil est in hujusmodi ecclasi quod necessili et voluntatem, *Vid. C. 6.* non DEUS tamquam causa efficientis illius motionis, quia divina gratia non delruit naturam, *affirmans* *etique fundamen-* nos. *Bal-* sed potius perficit: At libertas in hoc actu voluntatis pertinet ad perfectionem viae, & est necessaria ut actus sit meritior; non est autem verisimile DEUM privare hominem justum, cum eum c. 4. levat ad eam eximiam contemplationem, hac per- *Castelli* *autem 8;*

fectio & fructu, qui in hac viti maxime extendus est. Præterea neque DEUS necessitas, ut objectum cognitum, ut constat, quia hoc tantum contingit in visione beata.

Secunda Ratio, quia licet ille actus intellectus necessarius, non infert necessitatem in actu voluntatis, qui sunt potentia natura sua habentes diversum modum operandi, & ideo necessitas in actu intellectus non tollit per se loquendo libertatem in actu voluntatis, neque imperius intellectus, sive applicatio illa violenta intellectus secum rapit ex necessitate voluntatem, quia semper illa est domina sui actus, quando aliis objectum cum sufficientia intentione & animadversione propinatur.

Tertiò, Quia abstractio à sensibus patum refert ad tollendam libertatem, quia illa non perturbat mentem, neque cognitionem, sed potius ex perfectione ipsius procedit per quandam quietem, & placidum otium sensuum, quod quidem animam pacatissimam reddit ad liberum mandatum DEUM.

Ultima ratio, quia ut D. Thomas docet hujus quest. art. 2. sive vehemens illa suspensio mentis ex amore refutat, ille autem amor, ut antecedit tam vehementem applicationem intellectus liber est, quia in illo priori nondum intellectus ecclasi consumata, ergo etiam post applicationem intellectus etiam à sensibus sit alienatus, manet voluntas libera quoad illum actum, quia illa applicatio vehemens intellectus, nullam vim inuilit voluntati, nec ostendit in objecto novam rationem necessitatem. Igitur ille actus amoris semper est liber quoad exercitium.

Sententia Negativa videtur sententia, nempe quid in raptu negans in sive ecclasi, voluntatis actu nullam possit habere raptu sive libertatem, clare constat ex his, quæ supra diximus cap. i. Quia dum assertum in raptu libertatem non reperiit, quia tunc judicium intellectus non est perfectum, ex consequenti manifeste sequitur, voluntatis amorem, si quis est in raptu, non est liberum; Dix si quis est in raptu, quia in raptu sive voluntas nil opera ur, non enim raro Propheta multa in raptu fuerint divinitus revelata, vel quæ futura erant, vel quæ ad aliorum instructionem pertinebant, quæ nulla ratione cōcererent. Prophetarum voluntatem, neque opus erat, ut Prophetæ amarent, vel respuerent ea, quæ eis à DEO proponebantur.

Præterea, quia quando Patres, aliqui gravissimi Authores docent ut cap. i. rerum, in raptu non esse libertatem, explesse loquamur, tam de libertate intellectus, quam voluntatis, ac liberum arbitrium esse consopitum, vel quid simile, aut æquivalent docent.

Prætermis vero aliis rationibus ibi à nobis adductis, quarum singula efficaciter probant nostram Assertionem, eam tantum adducemus, quia si pessime utitur D. Thomas in hoc proposito, quia libertas voluntatis nascitur ex indifference judicij; sed in raptu, intellectus caret ista indifference; imo est necessarius ad unum: ergo, & confitetur, quia in illo statu non potest esse plenum judicium necessarium ad libertatem voluntatis, nam ut ex superioribus constat, perfectum judicium nequit inveniri, quando anima est à sensibus alienata, quam esse perpetuam, & constantem D. Thomæ doctrinam probavimus supra cap. i. eam teneri aperte 1. parte, quest. 12. art. 11. & quest. 84. art. 8. 2. 2. quest. 154. art. 5. ad 3. & 173.

art. 3. & latius de veritate quest. 12. art. 3. ad 1. & 2. & quest. 28 art. 3. ad 6. & in 4. distind. 9. quest. 1. art. 4: questione prima ad 2. in quibus locis aperte docet, in raptu sive ecclasi libertatem non inventi, quia non invenitur perfectum judicium intellectus, quia judicium intellectus fit per resolutionem ad sensus exteros, quare ligatis sensibus, qui sunt prima principia nostræ cognitionis, non potest intellectus habere perfectum judicium de rebus.

Nec valet solutio eorum, qui dicunt illam doctrinam procedere, quando sensus ligantur per corporalem somnum, & vapores corporeos, non tamen quando ligantur per animæ suspensionem & elevationem, quia aperte est solutio contra D. Thomam, qui absolute docet, sive id fiat in somno, sive vigilia ligatis sensibus impediti Judicium perfectum in intellectus, ex quo colligit esse impossibile in nobis inveniri plenum judicium à sensibus abstractum. Unde inquit 1. part. quest. 84. art. 8. in corp. Impossible est, quod sit in nobis judicium in intellectus perfectum cum ligamento sensus per quem res sensibiles cognoscimus. Et ibi Casianus aperte sentit cum D. Thoma.

Deinde quia D. Thomas, si attenue legatur, agit de visionibus, & revelationibus divinis iam in somno, quā in vigilia contingentibus, & atrobiisque docet non inveniri perfectum judicium, quia anima est à sensibus alienata. Igitur sinistra est D. Thomæ interpretatio assertorium S. Thomam tantum loqui, quando sensus ligantur in somno corporali.

Demum, quia D. Augustinus etiam judicat de revelationibus in somno, arque in vigilia cum alienatione sensuum acceptis, ut prædicto cap. i. annoveravimus, quare recessendum non est ab illa communi Theologorum sententia, nempe quod in raptu duo sunt consideranda, scilicet receptio, & judicium. Receptio ligatis sensibus perfectior est & sublimior; Judicium vero in alienatione sensuum non invenitur, sed potius per conversionem ad ipsos sensus.

Secundò dicendum existimo raptum sive ecclasi sive in duplice differentia; aut enim contingit ex propria intentione, cum quis v.g. incurrat in ecclasi sensibus sobria mente contemplationi divini à raptu extra sensus; vel cum quis ex vehementia a expónit paulatim incidit in ecclasi.

Potest alio modo contingere raptus, aut ecclasi divina, cum repente ac inopinatè sine ulla prævia dispositione intellectus divina luce perfusus ad supernam elevatur, vel cum voluntas divino amore vulnerata in DEUM à sensibus alienata rapitur, & absorbitur. Si priori modo loquamur, tam in raptu, quām in ecclasi ex propria intentione contingentibus, potest esse libertas & perfectum judicium, quia tam in contemplatione, quām in amore ante alienationem à sensibus (hoc est, antequam raptus consumetur) est perfectum judicium intellectus, neque est ulla necessitas in amore, aut contemplatione, imo potest esse idem actus amoris & contemplationis ante raptum, & post raptum, quamvis aliquantulum sit intensior post raptum. Cum igitur sit idem numero actus, si antea erat liber, etiam manebit cum eadem libertate adveniente sensuum abductione. Quando vero inopinatis excessibus quis ad divina elevatur, sive id fiat ex vehementia lucis in intellectu, sive ex vehementia amoris in voluntate, tunc nulla est libertas, tam in actu intellectus, quam voluntatis.

luntatis propter rationes dictas in primo, & in hoc capite.

Respon-
deatur ex-
gumentis
pro con-
sentientia
adductis.

Ad argumenta respondit ad primum plenè respondit in primo cap.

Ad secundam rationem dicimus, tunc voluntatem necessarii ex multiplici capire, ut superius insinuavimus i.e. cap. maximè ex alienatione à sensibus, in qua non potest esse per se secundum judicium in intellectu, neque libertas in voluntate.

Ad tertiam & quartam rationem eodem modo respondeatur.

Ad quintam & ultimam rationem resp. quod quando actus amoris praecedit raptum sive ecstasi, unc concedimus etiam accedente raptu manere eandem libertatem, ut supra in hoc cap. dimicimus.

CAPVT V.

An in raptu absorbeantur omnes anime o-
perationes intellectus, memoriae, &
voluntatis,

Superiori disputatione cap. 10. docuimus, allando in raptu non solum sensus ex eterno, verum etiam in eterno propriè imaginationis operationem suspendi, & absorberi; nunc opere propositum erit explicare, an pars superioris animae potentiarum operationes, quales sunt in intellectus, memoria & voluntate, vel falem aliqua eorum in divino raptu absorbeatur.

Pro pleniori hujus difficultatis intellectu ac perceptione suppono ex communi mysticorum doctrina, pro eodem sum quantum ad præfens prout ipsum artine, aliquam potentiam absorberi à sua operatione, aut suspendi, non quod potentia pro illo tempore perdantur, aut amittantur, sed quod tunc à suis operationibus abstrahantur.

Prima Assertione, si sermo sit de raptu prout est in potentia cognitiva, tunc certum est nullatenus absorberi operationes potentia intelletti, & quia si anima tunc temporis rapietur ad divinorum cognitionem, sive contemplationem, quomodo tunc intellectus à sua operatione cessabit? voluntatis vero operations, vel etiam memoria, tunc temporis aliquando manebant absorpta, & suspensta, aliquando vero tantum remittentur, quod frequentius evenire probabilius fane videatur.

Affirmatio secunda. In ecstasi quando anima dividitur ad amorem ardissimum, seu ad arcam & ecstatiacum unionem admittitur, tunc pro tempore quo anima manet in ea felicissima unione, omnes omnino potentiam operationes absorbentur, non quod intellectus non in elliatur, voluntas non amet, aut memoria non retinet ea, quia intellectus percipit, sed quod haec potentia ita sunt in suorum objecto ut percepione vehementer applicata, & actuata, ut vix possint supra se ipsas & suas operationes reflectere.

Quare
hec ec-
stasis ali-
quando
vocatur

Hæc assertio in primis probatur gravissimum Patrum auctoritate. Venerabilis Richardus Victorinus in Psalmum 25. cap. 4. exprefse eam confirmat, erudi è docens, quæ hæc ecstasis vocatur aliquando quiete, aliquando somnum. Hanc inquietum, quietem loquens dicit silentium. Psalmista vocat liquido somnum. Ab Apostolo dicitur pax DEI, que exsuperat omnem sensum. O quam recte silentium, o quam vere somnus dicere possumus somnum, si excedit omnem sensum,

*Quid enim de eo digne dici posset, quod omnem exce-
dit sensum: factum est, magis silentium in celo quasi exciperat
hora dimidia. Quid recte silentium dicatur audiri omnem
mox, sed quomodo erit & somnus ē cogita quid faciat sensum
somnus exterior circa hominem exteriorem, hoc facit
sonnum huiusmodi circa hominem interiorem. Sonnum
corporeum exciperat sensus corporeum, auferat cratus
officium oculorum, officium aurum, ceterorumque
sensuum, atque memoriam: sicut autem per sonnum
exteriorem sopiuntur omnes sensus corporis, sic per
hunc, de quo loquimur, interioris hominis sonnum ex-
superantur omnes sensus mentis. Similiter enim absorbet
cognitionem, imaginationem, rationem, memoriam,
intelligentiam, ut constet, quod Apostolus scribit, qui
exciperat omnem sensum. Hujusmodi somnum anima
inter veri boni amplexu capit, cum in eius fini re-
quiescat. Idem quoque Richardus lib. 1. de contem-
plat. cap. 82. ait: ibi itaque auditor cadit, ubi humana
ratio deficit. ibi Rachel moritur, ut Benjamin orietur.
Idem itaque (nisi fallor) per mortem Rachel, & casum
discipulorum figuratur, nisi quod trium in tribus di-
scipulis, sensus, videlicet, memoria, & ratione defec-
tus ostenditur. Ibi enim sensus corporeus, ibi extero-
rum memoria, ibi ratio humana intercipitur, ubi
mens supra se ipsam raptus, in superiora elevatur.*

D. quoque Bonaventura serm. 2. de luminalibus Ecclesiæ subserbit hoc sententiam, ubi agens de sa-
piencia nulliformi, & ecstatica: appellat nulliformem, quia est operatio lectoris, etiam transcedens
omnem operationem intellectus, & omnem sci-
entiam, addit, sola tunc affectiva, vigilans, & silen-
tium omnibus aliis potentias impunit, & tunc homo
est alienatus à sensibus, & in ecstasi positus
audit verba, que non licet homini loqui.

Carthusianus de fonte lucie art. 17. hanc quo-
que sententiam confirmat, dicens: Raptus enim &
absorptus introductus, & immersus animus in divitias
gloria, in oceanum Deitatis immensam, pre admiratione
incomprehensibili majestate, & entuterni profusus
in potentia cognitiva, tunc certum est nullatenus
absorberi operationes potentia intelletti,
etiam quia si anima tunc temporis rapietur ad divi-
norum cognitionem, sive contemplationem,
quomodo tunc intellectus à sua operatione cessabit?
voluntatis vero operations, vel etiam mem-
oria, tunc temporis aliquando manebant ab-
sorpta, & suspensta, aliquando vero tantum re-
mittentur, quod frequentius evenire probabilius
fanus videatur.

Expressus autem idem Dionysius art. 16. Cun-
que, inquit, hanc lucem omnipotens mente ostenderet,
mox mole magnitudinem sue, actualitate, ac excellen-
tia majestatis, perfectione, ac luciditatem sue immen-
sa, mente in momento, in ictu oculi, in punto, sic
dulciter non violenter vincit, & opprimit, ut ipsa de-
ficiat atque deficiat a seipso, & vita amore, ac stu-
pore pra admiracione eius, quam contemplatur ma-
jestatis, ac claritatis immensa pre Deitatu, quam
cerne deliciissima serenitate, iuscias de seipso. Si
quidem repente, tam validè illustratur, ac inflamma-
tur, ut pro se succumbent, vires & sensus corporales
amittat. Tunc mens increata luci secretum inducta
in infinita luci abysso demergitur, in eternam felici-
tatem oceanum raptus deperditur, in amorem igne immensi
resoluta comburitur, atque in supervisissime ac su-
perplanissima solitudinum impertransfribili & immen-
sa amplitudine securissime errat, feliciter deviat,
perdens se ipsam, nesciens ubi, vel quando.

Thau-